

של דן טולקובסקי היה האגרונום שמואל טולקובסקי האב היה חבר במועצת עיריית תל-אביב, ויצואן של פרייהדר. עם הקמת המדינה מונה טולקובסקי האב לקונסול של ישראל בשווייץ.

דן טולקובסקי עבר במסלול המקובל של בני אצולה-הממון של היישוב. הוא למד בגימנסיה הרצליה בתל-אביב, ואחר-כך למד הנדסת מכונות בקולג' האימפר'י'אלי בלונדון. הוא סיים את לימודיו בעיר צומה של מלחמת העולם השנייה. אחר-כך, ב-1942, התנדב לחיל-האוויר הבריטי. הוא סיים קורסי-טריינינג בדרום-אפריקה, והטיס מטוסי ספיטפייר.

טולקובסקי, המתואר באחת הביוגרפיות שלו כ"מיושב, נימחש, ועושה רושם של אנגלי טיפוסי", נחשב כאחד המפקדים הטובים של חיל-האוויר הישראלי. שאתו הוא העביר מעידן מטוסי-הבוכנה אל עידן הסילון. בהיותו מפקד חיל-האוויר הוא הטיל מורא על הכופפים לו. בעזרת סרגל חישוב קטן.

טולקובסקי הוא נץ קיצוני. ב-1944, שלוש שנים לפני שבת-ה' נשא המצרי סאדאת לירושלים כדו-לכות שלום עם ישראל, אמר טולקובסקי בראיון עיתונאי: "אנחנו מאשימים את עצמנו ש' החמצנו הזדמנות ולא עשינו מה שביכולתנו לעשות (למען שלום

## מדוע חשובה לתעשייני-הזנשק הישראליים השותפות על האמריקאים והדרום-אפריקאים במיפעליהם?

— ש"פ. והציבור שלנו מסתובב מתוסכל. צריך להגיד את האמת כזכה: יש לחזור לבסיס... הרצי יונגלי... לא שלום יהיה לנו כאן, ולא שנים קשות, מתוחתת, המו' רות ונקווה שנגיע למצב שהי' דוחמה."

הכתר הראשון באחיירה העיסוקית של טולקובסקי היה הקמת קונצרן האלקטרוניקה אלוון. זה מייך עם כניסתו לתפקיד בדיסקונט-השקעות. משה ארנס, היום שגריר ישראל בארצות-הברית היה אז מרצה בטכניון. היה זה ארנס "ששידך" בין טולקובסקי ובין מרצה אחר בטכניון.



מנכ"ל טולקובסקי "דיסקונט-השקעות"

הד"ר עוזיה גליל, שביקש להקים מיפעל לאלקטרוניקה. בשלב הבא נפגשו השניים עם אחד מבני מייספת המיליארדרים האמריקאים רוקפלר, שבא להרצות בכ"ר ניוון. האחים דייוויד ולורנס רוקפלר הפכו שותפיה של דיסקונט-השקעות, והוקמה חברת אלוון. שבראשה הועמד עוזיה גליל. מאוחר יותר מכרו בני רוקפלר את חלקם לשותפים אמריקאים אחרים של דיסקונט-השקעות — חברת השקעות האמריקאית פיאייס.

## טולקובסקי והזקנה

השותפות של האמריקאים היתה חשובה מאוד לטולקובסקי, והוא הקי

פיד לשמור עליה לאורך כל השנים, כמעט בכל המיפעלים של דיסקונט-השקעות. ה' שותפות הורה הבטיחה אשראי נוח, שיח' רוור ממסים והקלות רבות אחרות שהבי' טיהו שרר-הכלכלה של מפא"י.

בקונצרן אלוון נשמר העיקרון הזה לאורך כל הדרך, בכל החברות-הבנות. באב"ט שותפה חברת טיינטיפיק קונטרול

## למה התכוון מנכ"ל "אלביס", אלוין (מיל') בני פלד, כאשר דיבר על יעדים מדיניים, שאותם תוכל להשיג ישראל רק בדרך המילחמה?

דאטה, וחברה זו שותפה גם במיפעל אלטינט, העוסק בייצור מיכשור חפזות לאחרונה נוספו לאלרון שלוש חברות חדשות. אלסק, העוסקת בייצור מערכות למען מערכת-הביטחון.

אופטרקט, המייצרת ציוד אופטי למערכת-הביטחון ולצה"ל, ואלרון-טכנולוגיות שעי' סוקה בשיווק מוצרי אלוון בארצות הברית.

ביחד עם שותפים דרום-אפריקאים, ייסדה אלוון את חברת קונולוגיקונטרול. בדיוק כמו קונצרן כור, מרבה גם דיסקונט-השקעות לשתף דרום-אפריקאים בעסקיו בכלל, ובעסקי הנשק בפרט. לאחרונה ייסדה דיסקונט-השקעות שותפות עם חברת קייפ-גייט הדרום-אפריקאית. לשותפות זאת



נשיא פרד "אלביס"

שלושה מיפעלים: מסילות טיגמה למוצרי מתכת, מיפעל נקניק ירושלים, וחברת מרקטור המייבאת לארץ מתכות וחומרי גלם.

דיסקונט-השקעות — ביחד עם שותפיה האמריקאים, היא שותף חשוב, ולעתים בכיר, בשורה ארוכה של מיפעלים וחברות, שרבים מהם עוסקים בייצור אמצעי לחי' מה, או מוצרים שמערכת הביטחון וצה"ל הינם לקוחות חשובים שלהם.

דיסקונט-השקעות וחברת דיראן, המשו' תפת לקונצרן כור ולג'נרל טלפון האמרי-קאית. הם בעלי המיפעל ככלים וחומי חשמל, שאחד הלקוחות החשובים שלו היא מערכת-הביטחון. המיפעלים ישקר אינם שייכים לסטף ורטהיימר לבדו, כפי שסבורים רבים. מחציתם שייכת לדיסקונט-השקעות, ולחברה האמריקאית T.A.W. בישקר מייצרים כלים ומתכות קשות ובלהביישקר מייצרים להבים למנועי-סילון. אחד הלקוחות החשובים: מערכת-הביטחון.

דיסקונט-השקעות הוא השותף העיקרי בבית החרושת אלקו, לחרושת אלקטרו-מיכנית. מיפעל אחר של דיסקונט-השקעות היא החברה הישראלית לקופסאות פח. גם כאן צה"ל הוא לקוח חשוב. לדיסקונט-השקעות יש 10% מן המניות של מיפעל המזון עסיס, שרבות מקופסות השימורים במנות-הקרב של צה"ל הן ממוצרתו. עד לא מכבר היה מיפעל התרופות אב"ק ברשות דיסקונט-השקעות. מיפעל זה הוא

עד היום אחד מספקי התרופות העיקריים של חיל-הרפואה של צה"ל. ברשות דיס' קונט-השקעות היה גם מיפעל המתכת אלבר, שפורק לאי-מכבר. היה זה דן טול-קובסקי שקרא לנץ קיצוני אחר, חבר קי' בוך עין-חרוד מאוחד, יוסף (יוספ'לה) טבנקין לנהל את אלבר.

שווי נכסיה של "דיסקונט הש' קעות", שיש לה בעלות מלאה או חלקית בשלושים מיפעלים וחבר' רות, מוערך ב-120 מיליוני דול' דרום, ובמיפעליה עובדים 5% מן המועסקים במשק הפרטי בישראל. זוהי עוצמה כלכלית אדירה — שיש לה עניין רב כמה שמתרחש

עמדו מאחורי הפרופסור ידן. טולקובסקי ביקש לשתף בייסודה של ד"ש גם את שותפו, דני רוקנטי, אך הבנקאי לא התמיד בפגישות הפוליטיות המייגעות. ניצחונה של ד"ש בבחירות היה חשוב מאוד לטולקובסקי. חשוב עדי-כדייך, שבר יום הבחירות היה המנכ"ל המכובד מתנדב במטה הבחירות בתל-אביב. איש ד"ש נחמן אוריאל העיתונאי אמנון ברזילי מספרים בסיפורם על ד"ש, כי בצהרי יום הבחירות התקבלה במטה-הבחירות קריאה בהולה מאשה זקנה, שהביחורה קריאה למען ד"ש. אך התקשתה לרדת מדירח' שבקומה השלישית. טולקובסקי חש אליה. סייע לה לרדת. הסייע אותה לקלפי, החזיר



## במערכת-הביטחון הישראלית, ו' מכיוון שכך — גם במערכת ה' פוליטית הישראלית.

דן טולקובסקי, מנכ"ל החברה ואחד מבעלי המניות החשובים בה, היה מעורב באמצע שנות השיבעים בהרפתקה הפולי-טית של ד"ש. מעורבותו שופכת אור מעניין על הקשרים שבין תעשיית-הנשק והמערכת השילטונית-פוליטית.

טולקובסקי היה אחד משיבועה אנשים שהוזמנו בחורף 1975 לביתו של הפרור פסור יגאל ידן. בפגישה השתתף עוד רמטכ"ל לשעבר, מלבד ידן. היה זה חיים לסקוב. מלבד טולקובסקי, היה שם עוד אלוין במילואים: מאיר זורע, שעמד בראש מינהל. מקרקעי ישראל. היה בפגי' שה גם בנקאי חשוב, מנכ"ל בנק לאומי. ארנסט יפת. היו שם גם שני פרופסורים: יובל גאמן, שהיה אז יועצו של שרה-בכי' טחון, שימעות פרס. והפרופסור מרכזי אביר. מלבד ידן ויפת, היו כל המוזמנים ניצים קיצוניים.

לסקוב, אביר, נאמן ויפת נשרו בדרך שהוליכה לייסודה של ד"ש. אך זורע וטולקובסקי היו שניים מן המנועים ש'

אותה לביתה וסייע לה לעלות לדירתה. יש עדויות רבות לכך שלטולקובסקי היתה השפעה עצומה על הפרופסור ידן. האיש שעמד בראשה של התנועה החדשה לא קיבל שום החלטה חשובה בלי להיוועץ בטייקון-התעשייה של בנק דיסקונט.

אך כוחו של טולקובסקי הרג אל מעבר להשפעה האישית שהיתה לו על ידן. כוחו נשען על שורה ארוכה של אנשים שהיו נאמנים לו עד תום.

בד"ש היה סטף ורטהיימר, שותפו של טולקובסקי בישקר ובלהבי ישקר. ורטהיימר מר נבחר לכנסת מטעם התנועה החדשה. היו בד"ש גם עוזיה גליל מאלרון, אבר... סוחמי מנכ"ל אלטינט, וסגנו באותה חבר' ראובן סיני, שהיה אחד העסקנים החשובים בים של ד"ש בסניף חיפה. בד"ש היה גם גדעון אהרארד, מנהל בכיר בדיסקונט-השקעות וחבר במועצת-המנהלים של רבות מן החברות של טולקובסקי. בד"ש היה גם מאיר גירון, מנכ"ל החברה למימון והשקעות בספנות הרשומה בשווייץ. בירוק ברק, שבאותה תקופה היה נציגו בישראל (המשך בעמוד 48)